Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaosto 25.10.2023

Viite: Asunto- ja ympäristöjaoston lausuntopyyntö 16.10.2023
Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024
Teema: Mom. 35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon

LAUSUNTO

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi kiittää lausuntomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Talousarvioesityksessä vuodelle 2024 on Ympäristöministeriön hallinnonalan avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (35.01.65) esitetty 2 190 000 euron määrärahaa. Tämä tarkoittaa sitä, että kyseisen momentin määrärahaa esitetään pienennettäväksi 1 108 000 eurolla. Kuluvan vuoden 3 298 000 euron määrärahaan verrattuna leikkaus on huomattava, peräti 34 %.

Momentin määräraha on valtakunnallisesti merkittävin valtionapu luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä ympäristökasvatus- ja valistushankkeille.

Luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille kohdennettu rahoitus sekä ympäristökasvatuksen hankerahoitus edistävät täsmällisesti ja kustannustehokkaasti ympäristöministeriön hallinnonalan tavoitteita, ja siten myös Agenda2030 tavoitteita, joihin myös Suomi on sitoutunut. Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi esittää, että leikkauksen sijaan valtion tulisi johdonmukaisesti lisätä momentille 35.01.65 kohdistettua rahoitusta.

Avustukset valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille

Momentin määrärahaa käytetään yleisavustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden perustoimintaan. Ympäristö- ja kestävyyskysymykset ovat erittäin ajankohtaisia ja niille on paljon kysyntää yhteiskunnan eri sektoreilla. Järjestöt pyörittävät toimintaansa hyvin pienillä resursseilla, joita ei voi heikentää, vaan päinvastoin niitä pitäisi merkittävästi kasvattaa, jotta voidaan vastata lisääntyneeseen tarpeeseen sekä turvata tavoitteellinen ja suunnitelmallinen työ luonnon- ja ympäristönsuojelun eri tasoilla.

Luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöissä tehdään paljon myös laadukasta ja vaikuttavaa kestävän kehityksen eri osa-alueet huomioivaa työtä kohti kestävää elämäntapaa kasvatuksen, koulutuksen, materiaalien, kouluvierailujen, käytännön toimenpiteiden ja muiden palveluiden kautta. Tällä työllä on merkittävä rooli ympäristötietoisuuden, tulevaisuustaitojen ja kestävän elämäntavan edistämisessä niin varhaiskasvatuksessa, eri kouluasteilla kuin myös aikuisten parissa tehtävässä työssä. Jotta tätä työtä voidaan tehdä tehokkaasti, laadukkaasti ja pitkäjänteisesti myös jatkossa, on välttämätöntä turvata luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöjen rahoitus.

Ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset

Momentin 35.01.65 määräraha sisältää myös ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset. Ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustuksia haettiin vuonna 2022 yhteensä 2,8 miljoonan euron edestä. Rahoitusta pystyttiin myöntämään v. 2022 budjetista kuitenkin yhteensä vain 348 154 euroa (tässä luvussa ei ole mukana eduskunnan erikseen Luonto-Liitolle osoittamaa määrärahaa ja kahta testamenttilahjoituksella rahoitettua hanketta). Ilman rahoitusta on jäänyt suuri määrä hyviä ja tarpeellisia hankkeita. Hankeavustuksista pitäisi riittää tukea niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin merkittäville hankkeille.

Suomi on sitoutunut globaalissa kestävän kehityksen toimintaohjelmassa Agenda2030:ssa kansainvälisesti ja kansallisesti edistämään ympäristö- ja kestävyysosaamista myös kasvatuksen ja koulutuksen keinoin. 35.01.65 määrärahalla voidaan merkittävästi edistää Agenda2030-tavoitteiden toteutumista.

Jotta järjestöjen ympäristökasvatustyötä voidaan tehdä tehokkaasti, laadukkaasti ja pitkäjänteisesti, on välttämätöntä turvata luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöjen rahoitus. Ensi vuoden 2024 talousarviossa tulee vastata tähän tarpeeseen erityisesti momentilla 35.01.65. Ehdotettu 1 108 000 euron leikkaus tulisi peruuttaa ja sen sijaan lisätä momentin 35.01.65 määrärahaa, sillä rahoituksen todellinen tarve on suuri.

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi toteaa myös, että järjestölle kohdennettu 100 000 euron leikkaus on valtion taloudelle pieni, mutta järjestölle kestämätön. Ilman valtion tukea jääminen johtaisi toteutuessaan jo yli kolme vuosikymmentä toimineen järjestön toiminnan lakkauttamiseen. Seuraukset olisivat huomattavat järjestön toiminnan luonteesta, sen vaikutuspiirissä olevien toimijoiden suuresta lukumäärästä ja laajasta työkentästä johtuen. Suomen ainoan ympäristökasvatuksen edistämiseen, kehittämiseen ja tukemiseen erikoistuneen järjestön tuen leikkaaminen ja toiminnan päättyminen eivät edistä Agenda2030:een kirjattujen kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista, eivätkä kestävän kehityksen mukaisen yhteiskunnan rakentumista.

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:n puolesta,

Marjo Pakkanen, puheenjohtaja

Tiina Halttunen, varapuheenjohtaja